

KAJ SE NAM OBETA S SAMOPRISPEVKOM

Da bomo pili zdravo vodo in dihal čisti zrak

Ljubljančani se bomo 23. novembra na referendumu odločali o tem, ali se želimo obrniti h kakovosti življenja, ki pomeni zagotovilo zdravega okolja in s tem elementarnega pogoja za bivanje in delo. Program zajema realizacijo objektov, brez katerih ni zdravega življenja in nemotenega nadaljnjega razvoja. Ne more biti vseeno, če se bodo zaradi vse večje uporabe trdih goriv, zlasti domačega premoga vrstili alarmi zaradi kritično onesnaženega zraka, če se bo večalo število obolelih na dihalih, če bodo umirali gozdovi okoli mesta, če bomo podtalnico, ki jo pijemo iz Save, še naprej zastrupljali z odpadki iz naših stanovanj in delavnic, če bomo morali krajevne vodovode v okolici Ljubljane zaradi že zdaj dokazane oporečnosti pitne vode zapirati drugega za drugim, ljudem pa voziti vodo v cisternah, če nam bodo smeti smrdele še naprej in onesnaževale vodo, če se bodo deli Grajskega pobočja lepega dne zrušili na hiše v Stari Ljubljani in ne nazadnje, če bomo še naprej leta in leta trpeli zaradi neustrezne potniške postaje neznosno gnečo v prometnem vozlišču mesta.

S IV. samoprispevkem, ki je v bistvu le nadaljevanje in podaljšanje sedanjega samoupravnega dogovorjenega ZA, bi v približno petih letih zgradili za okrog 400 milijonov dinarjev objekte, ki pomenijo temeljne pogoje za zdravo življenje. Z referendumskim ZA bomo tako tisočim novim mest v otroških vrtcih, osnovnih šolah, domovih za starejše občane zdaj priključili še objekte, ki pomenijo zmanjšanje onesnaževanja okolja, zagotavljanje zdrave pitne vode, skratka zdravo okolje.

Štiri leta namesto 15 let

Program četrtega samoprispevka zajema med drugim tudi zgraditev povezovalnega sistema na centralnem vodovodu, zaščito varstvenih pasov vodnih virov, dograditev in sanacijo lokalnih vodovodnih sistemov ter sanacijo lokalnih vodovodov. Zaposlili smo za pogovor tovariša inž. Franca Karpe, direktorja Mestnega vodovoda.

»Če za uvod povem samo nekaj ugotovitev«, je dejal inž. Karpe, »moram najprej poudariti osnovni namen samoprispevka. Pospešili naj bi zgraditev objektov nujno potrebnih za zdravo življenje. Res je, da bi vse to lahko zgradili tudi brez samoprispevka, ampak bi za to potrebovali najmanj 15 do 20 let. Tako pa bi z denarjem 200 milijonov dinarjev iz samoprispevka in 200 milijonov iz sredstev komunalne, energetske in vodne skupnosti zagotovili in v štirih letih predali Ljubljančanom objekte, ki bodo porok za zdravo življenje. Sredstva samoprispevka se uporabijo strogo namensko za to, za kar so namenjena in še to: vse predla-

gane investicije so izbrane tako, da vsem nekaj prinesejo, čeprav se morajo krajinam posamezne krajevne skupnosti ne bodo neposredno našli v programu. Poudarjam: vsi bomo pili zdravo vodo in vsi bomo dihal čisti zrak!«

Vodni obroč okrog Ljubljane

V zvezi z izgradnjo povezovalnega sistema mestnega vodovoda je inž. Karpe povedal, da imamo v Ljubljani 5 vodnih črpališč, od teh so štirje na severnem, eno pa na južnem delu mesta. Večina vode za potrebe mesta priteka iz severa. Da bi pritok vode porazdelili enakomerno, bi okrog Ljubljane zgradili nekakšno zanko oziroma obroč, ki bi zagotavljal enakomeren vodni pritisk in možnost aktiviranja posameznih črpališč, če eno ali drugo izpade. Investicija ni čisto nova. Ena tretjina tega obroča je že zgrajena. Gradimo pa jo celih 15 let. Zgraditev preostalih dveh tretjin obroča v dolžini 12,5 km bi omogočila – kot že rečeno – enakomernost in varnejšo oskrbo Ljubljančanov z vodo, hkrati pa napajanje primernih predelov občin Vič-Rudnik in Moste-Polje iz vodnih virov, iz katerih se oskrbuje osrednji vodovodni sistem. Če bi ta obroč gradili po koščkih, bi potrebovali še nadaljnjih 15 do 20 let, tako pa bi v pičlih petih letih rešili ta, za Ljubljano izredno pereč problem.

Zavarovati pitno vodo

»Prebivalci Ljubljane in njene okolice po večini pijejo vodo iz podtalnice, ki jo črpamo v vodarnah Kleče, Šentvid, Hrastje, Jarški brod, Črnuče in Brest. Da bi te vodne vire zaščitili, je

bil izdan odlok o varstvenih pasovih vodnih virov. Med najpomembnejše ukrepe za zaščito talne vode spada brez dvoma gradnja kanalske mreže za odvod odpadne vode na območju varstvenih pasov in čiščenje te vode, že izliv iz kanalizacije neposredno ogroža podtalnico. V skladu s sprejetim srednjeročnim programom razvoja Ljubljane 1981–1985 smo sicer že začeli graditi kanalizacijo za zaščito podtalnice vodarne Kleče, Hrastje in Brest, a kaj ko je dotok sredstev tako minimalen, da bi lahko to izredno nujno investicijo izpeljali šele po letu 2000. Neoporečna pitna voda nujno zahteva, da so vse odplake izpeljane izključno v kanalizacijo, zato tudi predlagamo, da se gradnja te investicije pospeši s samoprispevkem,« je odločen inž. Karpe.

Glede gradnje in sanacije lokalnih vodovodnih sistemov pa je inž. Karpe povedal, da se na območju ljubljanskih občin kar tretjina prebivalcev oskrbuje z vodo iz lokalnih vodovodov. Ti vodovodi so predvsem na območju občin Šiška, Moste-Polje in Vič-Rudnik. Najslabše stanje je na področju Viča. Zavod za socialno medicino in higieno Ljubljana, ki sistemsko nadzira vodo v 116 vodovodih, ugotavlja, da imajo številni lokalni vodovodi oporečno vodo in so sploh neustrezno urejeni oziroma vzdrževani. Predlog dograditve in sanacije teh vodovodov predvideva ureditev in zagotovitev neporečne vode v dveh etapah. V prvi bi 45 od teh vodovodov povežemo v 8 večjih sistemov in jih uredili tako kot mestni vodovod. V drugi etapi bi prišlo na vrsto 55 lokalnih vodovodov. Predlog sanacije vsebuje dela, ki bodo zagotovila potrebne količine zdrave vode, sanacijo omrežja in oskrbo z vo-

do nekaterih zaselkov, ki doslej še nimajo javnega vodovoda. Ker je 16 lokalnih vodovodov tehnično in higiensko ustreznih, je tako možno, da bi s samoprispevkem razrešili problematiko vseh 116 nadzorovanih vodovodov.

Sava bo spet čista

Gradnja centralne čistilne naprave je po besedah sogovornika temelj za varovanje vodnih virov, iz katerih se oskrbujejo z vodo Ljubljančani in nasplo odraz našega odnosa do sveta. Na sedanji kanalski sistem Ljubljane je priključenih okrog 250.000 prebivalcev in vsa pomembnejša industrija. Onesnaževanje, ki ga sistem zajema in odvaja v Ljubljano v Zalogu, je enak onesnaževanju, ki bi ga povzročilo mesto z milijon prebivalci. S čistilno napravo bi omogočili, da bo Sava spet čista in da bodo ljudje in živali ob njej pili zdravo vodo. »Investicija je res velika, s samoprispevkem bi omogočili 30% njene vrednosti, ostalih 70% pa bi zagotovila območna vodna skupnost. Toda če se bomo držali načela, da naj vsakdo pospravi za seboj, kar pravzaprav pomeni izgradnja čistilne naprave, če bomo imeli spet čisto Savo in življenje v njej in ob njej, potem je ta investicija še kako potrebna,« je približal inž. Karpe.

Zbiralnik na Gradu

Inž. Karpe je povedal, da načrti predvidevajo gradnjo povezovalnega vodovoda od Grubarjevega prekopa do zbiralnika, ki bo zgrajen na Gradu z zmogljivostjo 2.000 m³ ter prečrpalnico. Vse tri investicije bi omogočile boljšo preskrbo vode ne le na Gradu samem, ampak tudi na območju občine Center in Vič-Rudnik.

TATJANA PUST

ČISTILNA NAPRAVA V ZALOGU

Ljubljana želi poravnati tudi ekološki dolg do drugih

Obiskovalec, ki ga bo pot zanesla do območja, kjer se v Savo izliva Ljubljanica še malo više pa Kamniška Bistrica, bo zlasti v sušnih dneh, ko je rečni vodostaj nizek po vonju in barvi vode zaznal, da le-ta vse bolj spominja na strupen greznični kanal.

Iz kanalskega sistema Ljubljane, ki skupaj meri okoli 800 km, izteče v Ljubljano pri že omenjenem sotočju rek okoli 1500 l onesnažene vode v eni sekundi. V tej količini onesnažene vode je toliko nesnage kot bi jo »produciralo« mesto z okoli 700 tisoč prebivalci. Pri tem kaže povedati, da kanalski sistem Ljubljane zajema območje, na katerem živi približno 200 tisoč ljudi. »Presežek« onesnaženja gre seveda na račun industrije.

Načrt za gradnjo centralne čistilne naprave Ljubljana, ki predstavlja eno od ključnih sestavin programa »ekološkega« samoprispevka, o katerem naj bi odločili na referendumu 23. novembra, je nedvomno odraz spoznanja, da je postala Ljubljana takšen onesnaževalec vode, da je razrešitev tega problema slejkoprej že vprašanje moralnega odnosa do tistih, ki dobivajo pošiljke ljubljanske nesnage po Savi.

Povedati je treba, da načrti za gradnjo centralne čistilne naprave niso od včeraj. Na tozdu Vodovod-Kanalizacija pravijo, da imajo te načrte tako daleč, da bodo konec oktobra že lahko ponudili zasnove za natečaj za izgradnjo omenjenega objekta. Kot poudarjajo bi ugoden izid referenduma omogočil, da bi naložbo lahko hitro zastavili, predvsem pa bi lahko njen potek bistveno pospešili.

Če se bodo pričakovanja referenduma izpolnila, naj bi do konca leta 1990 uresničili prvo fazo izgradnje čistilne naprave. Z njo naj bi zagotovili predvsem mehansko čiščenje odplak, in sicer naj bi zajeli 25 odstotkov mehanskih delcev. Za kriznejša obdobja (nizek vodostaj) pa naj bi uporabili tudi kemijske čistilne postopke. V drugi fazi naj bi zagotovili tudi biološko čiščenje

vode, vendar za sedaj načrtov z dokončnim opredeljevanjem tehnologije čiščenja še ne nameravajo izdelati, kajti bolje je še nekoliko počakati sodobnejšo tehnologijo, ki jo bo razvoj do takrat zagotovo prinesel.

Vsekakor velja, da bo čistilna naprava dokaj zahteven in drag objekt. Vrednost prve faze gradnje naj bi znašala 9 milijard dinarjev. Oblikovanje tolikšnega zneska je namreč povezano s prizadevanjem, da bi občanom Zaloga ohranili čim bolj normalne bivalne razmere, upoštevajoč pri tem, da je ta kraj že sicer ekološko precej obremenjen. To pa je narekovalo dodatne konstrukcijske rešitve. Tako bo omenjena čistilna naprava ena redkih, ki bo imela pokrit čistilni sistem in smrad ne bo uhajal v okolje.

V svetu – poudarimo – obstaja le okoli 5 odstotkov tovrstnih čistilnih naprav. Hrup, ki ga bodo povzročali močni kompresorji teh naprav, naj bi zmanjšali z vgrajenimi dušilnimi napravami v objektu, hkratu pa naj bi z dodatno zvočno izolacijo zagotovili tudi s postavitvijo zelenega pasu okoli čistilne naprave.

Deloma ostaja odprto le še vprašanje transportne poti za odvoz blata iz čistilne naprave do centralnega odlagališča na Barju.

V tozdu Vodovod-Kanalizacija kot investitorju naprave poudarjajo, da nameravajo izvedbo del zaupati domačemu izvajalcu, saj so naši strokovnjaki in delavci tudi že na tujem dokazali, da se znajo uspešno spoprijeti s tako delikatnimi nalogami. Vsekakor pa naj bi bila čistilna naprava zgrajena tako, da bi svojem namenu učinkovito služila vsaj 50 let.

J.K.

Z četrtem samoprispevkem naj bi v Ljubljani zagotovili zdravo, pitno vodo in neprimerno bolj čist zrak. Prizori, kakršen je na sliki, naj bi bili poslej le še izjema.

Kdo ne plačuje samoprispevka

V dosedanjih razpravah se je kljub jasnim opredelitvam v gradivu pojavilo tudi vprašanje, kdo naj bi bil oproščen plačevanja samoprispevka. Samoprispevka ne bodo plačevali delavci, delovni ljudje in občani, katerih osebni dohodek ali pokojnina ne presega 65% čistega osebnega dohodka na delavca v združenem delu v Ljubljani v preteklem polletju. Ta določba velja samo za osebe dohodke iz rednega delovnega razmerja, pokojnine in za tiste občane, ki jim je gospodarska ali poklicna dejavnost glavni poklic. Po grobem izračunu naj ne bi plačevali samoprispevka tisti občani, ki v preteklem polletju niso imeli več kot 70 tisoč dinarjev osebnega dohodka. Ta številka se bo v prihodnosti seveda menjala, medtem ko ostane odstotek nespremenjen.